

پرونده شماره ب-۱ (ادعای ۵)

دیوان عمومی

حکم شماره دیوان عمومی - ۱ - ب - ۳۷۰

IRAN UNITED STATES CLAIMS TRIBUNAL	دادگاه دادگاه دعوی ایران - ایالات متحده
FILED - ثبت شد	
Date ۱۶ JUN 1988 ۱۳۶۷ / ۲۷ ۲۶	تاریخ
	نماینده

جمهوری اسلامی ایران،

خواهان،

- و -

ایالات متحده امریکا،

خوانده.

DUPPLICATE
ORIGINAL

«نسخه برای اصل»

حکم جزئی

حاضران:

از طرف خواهان: آقای محمد کریم اشرفی،

نماینده رابط دولت جمهوری اسلامی ایران،

دکتر علی اکبر ریاضی، و

آقای حسن غلامی،

مشاوران حقوقی نماینده رابطه

بروفسور دکتر نوربرت هورن،

مشاور حقوقی جمهوری اسلامی ایران،

سرهنگ محمود گرامی،

رئیس هیئت نمایندگی وزارت دفاع،

دکتر سید محمد علوی میبدی،
مشاور حقوقی وزارت دفاع،
آقای محمد بهرامی،
شاهد کارشناس،
آقای دبیر دریابگی بلوردی،
مشاور حقوقی «پنهان»
آقای محمدرضا فرهمندیان،
نماینده «پنهان»،
آقای جواد پوران،
کارشناس موتور هلیکوپتر،
آقای روزبه داریانی،
کارشناس موتور هواپیما،
سرهنگ یدالله میرآفتاب،
شاهد.

از طرف خواننده: آقای تیموتی نی. ریمیش،
نماینده رابط ایالات متحده امریکا،
آقای مایکل رابوین،
معاون نماینده رابط ایالات متحده امریکا،
خانم سلی کامینس، و
خانم وین تیل،
وکلای مشاور وزارت امور خارجه،
سرلشکر الیس ویلیامسون،
افسر (بانو شسته) ارتش ایالات متحده،
سرهنگ نیکلاس دویران،

افسر (بازنشسته) ارتش ایالات متحده،
آقای چارلز کرافورد،
مدیر فنی اوسکام،
سرلشگر ریچارد استیفنسون،
فرمانده اوسکام،
آقای جفری کوار،
وکیل مشاور وزارت امور خارجه،
خانم دایانا بلندل،
وکیل مشاور وزارت دفاع،
خانم سوزان لادلا- مک موری،
وکیل مشاور وزارت دفاع،
آقای دانالد پلت،
مدیر لجستیکی بین المللی "اوسمکام"،
آقای ویلیامز مسترز،
مدیر مهندسی "اوسمکام"،
سروان رابرت برمنگام،
آجودان مخصوص سرلشگر استیفنسون.

---

۱ - ادعای حاضر یکی از چند ادعایی است که ایران علیه ایالات متحده در پرونده ب-۱ طرح کرده و ناشی از قراردادهای منعقده بین دو دولت است که جزئی از برنامه فروش‌های نظامی به خارج" (اف ام اس) ایالات متحده را تشکیل می‌دهد. رجوع شود به قرار اعدادی شماره ۶۰-ب-۱ دیوان عمومی مورخ ۱۵ افروزین ماه ۱۳۶۵ [چهارم آوریل ۱۹۸۶] ("قرار اعدادی") صادره در پرونده جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده امریکا. طبق قراردادهای مزبور در این قسمت از پرونده شماره ب-۱ که به عنوان ادعای ۵ مشخص شده، ایران جمعاً تعداد ۳۲۲ فروند هلیکوپتر بل مدل ۲۱۴ الف از طریق برنامه اف ام اس خریداری کرد. خواهان با ادعای اینکه نقایص هلیکوپترها به طرز کار آنها بعد از تحویل به ایران شدیداً لطمه زده، از دیوان درخواست دارد که به ایالات متحده دستور دهد مبلغ ۴۱۰،۴۰۵،۲۴۱ دلار امریکا، بعلاوه بهره به ایران غرامت بپردازد. ایالات متحده هرگونه مسئولیتی را انکار می‌کند.

یک - جریان رسیدگی

۲ - دیوان در بند ۱ و بندهای بعدی قرار اعدادی مذکور در فوق، شرح کلی گردش کار پرونده ب-۱ را ذکر نموده است. در مورد ادعای ۵، پس از جلسه استماع مقدماتی که در روزهای ۱۶ و ۱۷ آبان ماه ۱۳۶۲ [هفتم و هشتم نوامبر ۱۹۸۳] برگزار گردید، دیوان در ۲۷ آبان ماه ۱۳۶۶ [۱۸ نوامبر ۱۹۸۷] برنامه دور دیگری از تبادل لوایح را تعیین کرده به خواهان اجازه داد درباره جوابیه متقابل خوانده که در ۲۶ فروردین ماه ۱۳۶۲ [۱۵ آوریل ۱۹۸۳] ثبت شده بود، اظهار نظر کند و به خوانده اجازه داد که به این نظرات پاسخ دهد. خواهان در پاسخ به دستور مزبور در دوم خرداد ماه ۱۳۶۳ [۲۳ مه ۱۹۸۴] "لایحه هلیکوپتر" را به ثبت رساند. خوانده نظرات خود را در ۲۲ آبان ۱۳۶۳ [۱۳ نوامبر ۱۹۸۴] تسلیم کرد.

۳ - دیوان طی دستور مورخ ۱۵ اسفند ماه ۱۳۶۴ [ششم مارس ۱۹۸۶] روزهای هفتم و

هشتم مهر ماه ۱۳۶۵ [۲۹] و ۳۰ سپتامبر ۱۹۸۶] را برای تشکیل جلسه استماع ادعای ۵ تعیین نمود. در دستور دیگری که در تاریخ ۲۱ فروردین ماه ۱۳۶۵ [دهم آوریل ۱۹۸۶] به ثبت رسید، از طرفین درخواست کرد نسخ کلیه ادله کتبی دیگری را که می‌خواهند مورد استناد قرار دهند تسلیم دارند و به آنان اجازه داد لایحه استماع خود را به ثبت رسانده و توضیحاتی در مورد ادله داده و موضوعات مطرح در این قسمت از ادعا را خلاصه نمایند. خوانده "تذکاریه استماع و خلاصه اسناد و مدارک" خود را در سوم شهریور ۱۳۶۵ [۲۵] اوت ۱۹۸۶ و خواهان "لایحه استماع و مدارک دیگر" خود را در هفتم شهریور ماه ۱۳۶۵ [۲۹] اوت ۱۹۸۶] تسلیم نمود.

۴ - دیوان طبق درخواست خوانده که مورد ایراد خواهان واقع نشد، در ۲۸ شهریور ماه ۱۳۶۵ [۱۹ سپتامبر ۱۹۸۶] جلسه استماع مقرر برای روزهای روزهای هفت و هشتم مهر ماه ۱۳۶۵ [۲۹] و ۳۰ سپتامبر ۱۹۸۶] را تا اطلاع ثانوی به تعویق انداخت. در آن دستور دیوان همچنین از طرفین دعوت کرد که ادله خود را در رد مدارکی که برای اولین بار در لایحه استماع طرف دیگر ارائه شده، تسلیم کنند. خوانده "لایحه معارض با لایحه استماع و مدارک دیگر ایران" را در نهم آبان ماه ۱۳۶۵ [۳۱ اکتبر ۱۹۸۶] و خواهان "لایحه معارض" خود را در هفتم بهمن ماه ۱۳۶۵ [۲۷ زانویه ۱۹۸۷] به ثبت رساند.

۵ - همانطور که در دستورهای مورخ ۱۳ و ۲۱ اسفند ماه ۱۳۶۵ [چهارم و ۱۲ مارس ۱۹۸۷] مقرر شده بود، جلسه استماع ادعای ۵ پرونده حاضر در روزهای ۱۳ و ۱۴ مهر ماه ۱۳۶۶ [پنجم و ششم اکتبر ۱۹۸۷] در کاخ صلح در لاهه تشکیل گردید.

دو - واقعیات و اظهارات

۶ - دولت ایران به عنوان بخشی از برنامه خود برای ایجاد و توسعه هوانیروز در دهه

۱۹۷۰ علاقمند بود "هليکوپترهای ترابری" که قادر به انجام فعالیتهای گستره نظامی در شرایط خاص جغرافیایی اقلیمی (ارتفاع زیاد، اختلاف شدید درجه حرارت و گرد و غبار) ایران باشد، خریداری کند. در اوت ۱۹۷۲ یک هليکوپتر (مدل ۲۱۴ الف) ساخت بل هليکوپتر تکستران ("بل") که ایالات متحده مدعی است هليکوپتر نمونه بود، در ایران به نمایش گذاشته شد. ایران تصمیم گرفت این نوع هليکوپتر را، که قرار بود دارای شاسی بل، مطابق بدن هليکوپترهای سری ۱ - UH که در آن موقع در ارتش ایالات متحده مورد استفاده بود، و مجهز به موتور LTC4B-8D، مشابه موتور T55-L7C آوکو لایکامینگ، باشد که مهندسین دولت ایالات متحده در آنها تجربه زیادی داشتند، خریداری کند.

۷ - خرید مذبور از طریق برنامه اف ام اس ایالات متحده صورت گرفت. همانطور که در قرار اعدادی ذکر شد، فروش های اف ام اس بر فرم استاندارد "نامه ایجاب و قبول" صادره توسط سازمان نظامی ذیربط ایالات متحده، مبتنی می باشد. رجوع شود به بند ۱۳ و بندهای بعدی قرار مذبور. ایران و ایالات متحده چند فقره نامه ایجاب و قبول مبادله کردند که طبق آنها ایالات متحده موافقت کرد هليکوپترهای بل را برای ایران تهیه نماید. ایالات متحده طبق قرارداد جداگانه ای هليکوپترها را از بل خریداری کرد. در نامه های ایجاب و قبول شروط کلی و جزئیات فروشها تصریح شده بود. مخارج هر یک از نامه های ایجاب و قبول از محل "صندوق امانی اف ام اس" متعلق به ایران که نزد دولت ایالات متحده امریکا افتتاح شده بود، پرداخت می گردید.

۸ - ایران طی یک نامه ایجاب و قبول مورخ ۱۱ آبان ماه ۱۳۵۱ [دوم نوامبر ۱۹۷۲] تحت عنوان DA Iran UUC ۲۸۷ فروند هليکوپتر بل مدل ۲۱۴ الف به مبلغ ۴۷۵،۴۷۴،۲۷۴،۴۰۷ دلار امریکا برای فرماندهی هوانیروز خود خریداری کرد و برای آن یک پرونده اف ام اس ("سفرارش اف ام اس یو یو سی") افتتاح گردید. ایران بموجب نامه ایجاب و قبول مذبور همچنین موافقت کرد، ضمن خرید سایر تجهیزات و

خدمات، ۷۵ موتور بدکی، قطعات بدکی دیگر و [خدمات] انجام آزمایش مطابقت مشخصات هلیکوپترها با مشخصات نظامی را خریداری کند. "مشخصات تفصیلی" بل برای هلیکوپترهای مدل ۲۱۴ الف در نامه ایجاب و قبول تصریح شده بود. ایالات متحده برای حصول اطمینان از اینکه هلیکوپترها و موتورهای آنها طبق نقشه های تولید ساخته شده و مطابق با مشخصات فنی است، در نامه ایجاب و قبول متعدد گردید قبل از قبول هلیکوپترها از بل و تحويل دادن آنها به ایران، آنها را طبق روشیان استاندارد بازرگاری ارش ایالات متحده آزمایش کند.

۹ - علاوه بر قرارداد خرید و قبل از تحويل هلیکوپترها، طرفین در نامه های ایجاب و قبول که متعاقباً مبادله کردند، توافق نمودند که ایالات متحده خدمات پشتیبانی مهندسی و آزمایش هلیکوپترها از جمله تغییرات لازم را برای ایران تأمین کند. طبق نامه ایجاب و قبول DA Iran VDR (سفارش اف ام اس وی دی آر) که در ۱۹ خرداد ماه ۱۳۵۳ [نهم زوئن ۱۹۷۳] امضا گردید، ایالات متحده موافقت نمود که خدمات مهندسی لازم برای تجزیه و تحلیل مشکلات، طرح و آزمایش راه حل های آنها و پیشنهادهای تغییرات مهندسی را برای ایران فراهم نماید. هزینه [خدمات موضوع] این نامه ایجاب و قبول جمعاً به میزان ۵،۷۱۲،۰۰۰ دلار امریکا برآورد شده بود. علاوه بر آن در یک قرارداد دیگر یعنی در نامه ایجاب و قبول DA Iran VGN (سفارش اف ام اس وی جی آن) که در ۱۷ فروردین ماه ۱۳۵۴ [ششم آوریل ۱۹۷۵] امضا گردید، صریحاً پیش بینی شده بود که آزمایش های آزمایشگاهی در وضع اقلیمی مشابه شرایط بسیار سخت ایران انجام شود. در این آزمایش همه جانبه نمونه اسکادران ("lead- the - fleet") از دو فروند هلیکوپتر مدل ۲۱۴ الف که ایران مشخصاً برای این منظور خریداری کرده بود، استفاده شد. هزینه تخمینی [خدمات موضوع] این نامه ایجاب و قبول ۳،۴۶۱،۵۹۱/- دلار امریکا بود.

۱۰ - در تاریخ هفتم آبان ماه ۱۳۵۴ [۲۹ اکتبر ۱۹۷۵] طرفین در مورد اصلاحیه ۱

نامه ایجاب و قبول DA Iran UUC توافق کردند. منظور از اصلاحیه این بود که (۱) تغییرات مشخصات مهندسی مورد تقاضای مشتری بدان افزوده شود" (۲) "اقلامی که دیگر مورد نیاز یا قابل استفاده نبوده، حذف گردد" و (۳) بر آن اساس هزینه‌ها تعديل گردد. بدانجنبه هزینه کل برآورده سفارش اف ام اس یو یو سی به مبلغ ۴۱۵،۴۶۵،۷۵۰/- دلار امریکا افزایش یافت. طرفین در سپتامبر ۱۹۷۶ سفارش اف ام اس یو یو سی را باز هم اصلاح کردند. نامه ایجاب و قبول اصلاحی مقرر می‌دارد:

برنامه ۲۱۳ الف کوششی هماهنگ است برای طراحی و کارآئی و تولید. بدینگونه در اثر تجدید طرح مهندسی و کارهای اضافی آزمایشی و کارآئی، تأخیرهای حاصله در اتمام کارهای مهندسی تولید و ابزار، عدم دسترسی به مواد و دسترسی به مقادیر کم، گنجاندن تغییرات مهندسی، نصب قطعات در خارج از کارگاه و افزایش هزینه مواد از زمان اجرای اولیه سفارش در نوامبر ۱۹۷۲، هزینه افزایش یافته است.

با این اصلاحیه هزینه برآورده سفارش اف ام اس یو یو سی، جمعاً به مبلغ ۴۳۰،۸۸۲،۷۷۹/- دلار امریکا افزایش یافت.

۱۱ - ایران علاوه بر خرید ۲۸۷ فروند هلیکوپتر به موجب سفارش اف ام اس یو یو سی، دو فقره دیگر از همان مدل در سالهای ۱۹۷۵ و ۱۹۷۶ خریداری کرد. ایران طبق نامه ایجاب و قبول DA Iran VNT مورخ نهم آذر ماه ۱۳۵۴ [۳۰ نوامبر ۱۹۷۵] ۳۹ فروند هلیکوپتر دیگر همراه با ۱۵ موتور یدکی اضافی و سایر تجهیزات و خدمات برای نیروی هوایی خود به قیمت برآورده ۴۵،۰۴۵/-، ۸۱،۳۹۶ دلار امریکا، و بالاخره طبق نامه ایجاب و قبول DA Iran VUB مورخ هفتم آذر ماه ۱۳۵۵ [۲۸] نوامبر ۱۹۷۶] شش فروند هلیکوپتر دیگر با تجهیزات و خدمات مشابه برای سازمان جغرافیایی کشور به قیمت برآورده ۱۱،۴۱۱،۳۳۹ دلار امریکا خریداری کرد.

۱۲ - تحويل هليكوبترها به ايران عملاً در سال ۱۹۷۵ آغاز شد و قرار بود در سال ۱۹۷۷ پيان يابد. ايران پس از به کار انداختن هليكوبترها گزارش کرد که کمپرسورها دچار سکته می‌شوند که در آن جريان نيرو به موتور، قطع می‌شود. ايات متحده، در پاسخ به اين گزارشها، مستله سکته کمپرسور را بررسی کرد، و از بل و لايكمينگ خواست کمپرسورها را آزمایش کنند و علت سکته را بیابند. ايات متحده در نتيجه بررسیهای مهندسی، توصیه نمود که روشهای دقیق تر نگاهداری، رعایت و از جمله شستشوی موتورها در فواصل زمانی کوتاهتری انجام شود. ولی ايران کماکان گزارش می‌داد که علیرغم بیبود وضع نگاهداری [مоторها]، کمپرسورها دچار سکته می‌شوند.

۱۳ - در تابستان ۱۹۷۸، يك برنامه بررسی طرز کار در ايران اجرا شد تا علت اين سکته معلوم گردد. طبق نامه های ايجاب و قبول مهندسی، هزينه اجرای اين برنامه را نيز ايران پرداخت کرد. طبق برنامه بررسی طرز کار، دوازده فروند هليكوبتر ۲۱۴ الف طی ۱۱۲۶ ساعت پرواز در اارتفاعات مختلف مورد آزمایش قرار گرفتند. اين آزمایش نشان داد که هليكوبترهایی که موتورهایشان کثيف بود در نيروى اارتفاعات کم دچار سکته می‌شوند ولی بهر حال علیرغم نگاهداری صحيح و اعمال تكنیکهای پروازی مناسب کمپرسور هلي كوبترها در نيروى اارتفاعات بالا دچار سکته می‌شوند. به اين دليل، به توصیه ايات متحده و تا انجام تحقیقات بیشتر، برای پرواز کلیه هليكوبترهای ۲۱۴ الف در ايران، محدودیتی وضع و مقرر شد که هليكوبترها هنگام پرواز در اوج بيش از ۱۰،۰۰۰ پا ارتفاع غلظت باید، با سرعت کمپرسور ژنراتور گازی، کمتر از ۹۱٪ ظرفیت پرواز کنند.

۱۴ - در ۱۸ شهریور ۱۳۵۷ [نهم سپتامبر ۱۹۷۸] طرفین در مورد نامه ايجاب و قبول IR-B-WEQ (سفرارش اف ام اس دبليو نى کيو) توافق کردند. در آن نامه "آزمایش طرزکار قطعات هليكوبترهای مدل ۲۱۴ و اجرای برنامه بهسازی کالا" که بدوا هزينه کل آن به ميزان ۲۴،۶۶۵،۹۲۵/- دلار امريكا برای ايران برآورد

شده بود، پیش بینی گردیده بود. ولی، به درخواست ایران این برنامه به تحقیقات مربوط به مشکل سکته کمپرسور محدود و بموازات آن هزینه کل به ۴،۱۲۰،۰۰۰/- دلار کاهش یافت. ایالات متحده ادعا می کند که ایران بعداً وجه موضوع این نامه ایجاب و قبول را پرداخت نکرد و در نتیجه در اوایل ۱۹۷۸ فسخ شد.

۱۵ - خواهان اظهار می دارد که هلیکوپترهای مدل ۲۱۴ الف را به اعتبار توصیه مشاوران نظامی ایالات متحده در ایران، خریداری کرد. خواهان همچنین ادعا می کند که اشکال سکته کمپرسور هنگامی که ایالات متحده طبق نامه ایجاب و قبول مهندسی در سفارش اف ام اس وی جی آن، هلیکوپترها را آزمایش کرد، آشکار شد، و علیرغم استفاده از روش های صحیح نگهداری، شستشو و پرواز اینگونه سکته ها در موارد متعدد رخ داد و بر کارآئی کلیه هلیکوپترها اثر گذاشت. خواهان معتقد است که این سکته های کمپرسور از نوع "عادی" که در موتورهای توربینی کازی پیش می آید، نبوده بلکه همانطور که حسب ادعا در آن زمان مشاورین ایالات متحده تائید کردند، ناشی از "نقص اساسی" در طراحی هلیکوپترها بوده است. وی اظهار می دارد که این سکته موجب بروز چندین سانحه منجر به تلفات جانی گردید و بنابراین لازم شد که هلیکوپترها خوابانده شوند. خواهان همچنین ادعا می کند که پس از آزمایشیابی که در تابستان ۱۹۷۸ با اجرای برنامه بررسی طرز کار به عمل آمد، این اتفاق نظر به وجود آمد که واژگیها ناشی از "علل عادی" نبوده است.

۱۶ - خواهان ادعا می کند که حقوق بین الملل بر ترتیبات قراردادی بین طرفین حاکم است. خواهان به اصول کلی حقوق استناد کرده و اظهار می دارد که برخی از مواد قانون تجارت متحده ایالات متحده ("بیو.سی.سی.") نمونه ای از آن اصول است. براین اساس خواهان اظهار می دارد که خوانده با امضای نامه های ایجاب و قبول به عنوان فروشنده طبق آن نامه های ایجاب و قبول سه نوع تضمین داده است: یک) تضمین صریح بمحض توصیف کالا و تأثیید اینکه اقلام طبق مشخصات برای انجام

ماموریتهای تعیین شده تولید خواهد شد، دو) تضمین ضمنی تجاری بودن، و سه) تضمین ضمنی دائر بر مناسب بودن هلیکوپترها برای منظور خاص. خواهان همچنین ادعای خود را بر این فرضیه مبنی می‌کند که مسئولیت خوانده ناشی از "عیوب مخفی" است که فقط بعد از استفاده از هلیکوپترها در ایران ظاهر گردید. خواهان استدلال می‌کند که خوانده به سبب نقض یک یا کلیه این تضمین‌ها، مسئول پرداخت غرامت ناشی از کاهش ادعایی ارزش هلیکوپترها می‌باشد.

۱۷ - در مورد خسارات، خواهان اظهار می‌دارد که وضع محدودیت در مورد پرواز هلیکوپترها مانع از پرواز آنها بر روی آب و مناطق کوهستانی و استراتژیکی مهم ایران بوده و استفاده از آنها را در بسیاری از عملیات مهم نظامی غیرممکن می‌سازد، و نتیجه می‌گیرد که با توجه به منظور از خرید آنها، در اثر سکته کمپرسورها، کارآئی و قدرت عملیاتی هلیکوپترها به یک سوم کاهش یافته بود. خواهان خسارت خود را به شرح زیر محاسبه می‌کند:

نوع قرارداد	تعداد هلیکوپترها	دو سوم قیمت خرید	تاریخ شروع پرداخت بهره
یو یو سی	۲۸۷	۲۰۲،۳۲۲،۶۱۲	نهم مهر ۱۳۵۴ [اول اکتبر ۱۹۷۵]
وی ان تی	۳۹	۳۳،۲۹۹،۹۴۶	دهم اسفند ۱۳۵۵ [اول مارس ۱۹۷۷]
وی یو بی	۶	۵،۵۸۲،۸۵۲	مرداد ۱۳۵۶ [۲۰ اوت ۱۹۷۷]
به اضافه بهره نرخ عادله از تاریخهای فوق الذکر.(۱)		۲۴۱،۲۰۵،۴۱۰	جمع ۳۳۲

۱۸ - با اینکه خواهان اظهار می‌دارد که تعدادی هلیکوپتر در نتیجه وجود این عیوب در طرح سقوط کرده‌اند، ولی یادآور می‌شود که در جریان رسیدگی‌های حاضر ادعای خسارت تبعی ناشی از سوانح ادعایی در نتیجه واژگی کمپرسورها را تعقیب نمی‌کند.

(۱) خواهان توضیح می‌دهد که تاریخهایی که وی از آن تاریخها درخواست بهره می‌کند "شانگر میانگین تاریخ از آغاز تا بایان مدتی است که در طول آن پرداختها مطابق جدول پرداخت هر یک از نامه‌های آیجاب و قبول انجام گرفته است".

۱۹ - ایالات متحده انکار می کند که مشاوران نظامی وی خرید هلیکوپترهای ۲۱۴ الف را به ایران توصیه کردند و ادعا می کند که پرسنل وی دستور اکید داشته‌اند که وسیله هواپی خاصی را به ایران توصیه نکنند، و اظهار می دارد که تصمیم خرید هلیکوپترها را منحصراً دولت ایران و در واقع شخص شاه گرفت که با هلیکوپتر مزبور پرواز آزمایشی انجام داد. تنها بعد از آنکه ایران و بل مشخصات فنی و سایر شرایط فروش را تعیین کردند، ایران تقاضا کرد هلیکوپترها را از طریق برنامه اف ام اس ایالات متحده خریداری کند. ایالات متحده تائکید می کند که هنگامی که به ایران اجازه داد هلیکوپترهای ۲۱۴ الف را از طریق برنامه اف ام اس خریداری کند، در روش عادی خود که دایر بر مخالفت با خرید اقلام تکاملی از طریق برنامه مزبور است، استثنای مهمی قائل شد.

۲۰ - ایالات متحده معتقد است که نامه‌های ایجاب و قبول باید تابع قانون تدارکات فدرال ایالات متحده به ویژه قانون فروش های نظامی به خارج (که بعدها "قانون کنترل صدور تسليحات نام گرفت) باشد، زیرا که در کلیه نامه‌های ایجاب و قبول قید شده که [قراردادهای مزبور] "بموجب" آن قانون معتقد شده‌اند. ایالات متحده منکر این است که به ایران در مورد هلیکوپترها غیر از تضمین مالکیت تضمین دیگری داده باشد و اظهار می دارد که نامه‌های ایجاب و قبول هر نوع تضمین دیگری را صریحاً ساقط نموده بودند. ایالات متحده استدلال می کند که بموجب نامه‌های ایجاب و قبول، طرق جبران خسارت ایران بابت نقض تضمین غیر از تضمین مالکیت محدود به حقوقی است که در قرارداد بین ایالات متحده و بل مقرر شده و بجز شروطی که ایران درخواست نموده و هزینه‌های مربوط به آنها را پرداخت کرده باشد، قرارداد نمی‌تواند متضمن هیچ شرط تضمین یا شروط خاص دیگری باشد. ایالات متحده اظهار می دارد که، طبق شروط عمومی نامه‌های ایجاب و قبول، چون ایران چنین درخواستی را نکرد، قرارداد بین ایالات متحده و بل فقط حاوی شرط بازرسی استاندارد است که معمولاً در قراردادهای خرید ایالات متحده برای استفاده

نیروهای نظامی اش گنجانده می‌شود. آن ماده مقرر می‌دارد که پس از بازرسی و پذیرش اجناس توسط ایالات متحده دیگر نمی‌توان ادعایی علیه سازنده مگر بابت "عیب مخفی" تقلب یا چنان خطاهای عمدہ‌ای که در حکم تقلب باشد" مطرح کرد. ایالات متحده مضافاً استدلال می‌کند که اعمال ایران در آن زمان نشان می‌دهد که وی می‌دانسته که از چنان تضمین‌هایی برخوردار نیست. به ویژه، ایران بارها موافقت کرد که هزینه خدمات موضوع نامه‌های ایجاب و قبول را بپردازد که معمولاً در صورت وجود تضمین‌های ادعایی مشمول آن تضمین‌ها می‌شدند.

۲۱ - ایالات متحده همچنین استدلال می‌کند که، قبل از قبول هلیکوپترها از بل، وظیفه‌ای را که طبق نامه‌های ایجاب و قبول آزمایش هلیکوپتر از لحاظ مطابقت با مشخصات داشته، انجام داد. ایالات متحده اظهار می‌دارد که طی این آزمایشها و آزمایشی‌ای کارآئی نظامی هلیکوپترها حتی یک مورد سکته کمپرسور هم پیش نیامد. ایالات متحده معتقد است که طی آزمایش "نمونه اسکادران" ("lead-the-fleet") تنها یک کمپرسور دچار سکته شد که آن هم ناشی از اشتباه در نگاهداری بود. به علاوه، ایالات متحده ادعا می‌کند که هلیکوپترها در زمان تحويل به ایران کاملاً مطابق با مشخصات بودند.

۲۲ - ایالات متحده اضافه می‌نماید که سکته کمپرسورها پدیده‌ای معمول در موتورهای با توربین گازی بوده که اگر بطور صحیح در مورد رفع آن اقدام شود، لزوماً خطرناک نمی‌باشد. ایالات متحده منکر آن است که هلى کوپتری از هلیکوپترهای ۲۱۴ الف در ایران در نتیجه سکته کمپرسور سقوط کرده است. وی مضافاً استدلال می‌کند که ایران هرگز اقدام به خواباندن هلیکوپترهای ۲۱۴ الف نکرد. ایالات متحده همچنین این مطلب را که هلیکوپترها در نتیجه وضع محدودیت پرواز غیرقابل استفاده شدنده، انکار می‌کند، و ادعا می‌نماید که تا علت سکته کمپرسورها معلوم نشود، اثبات مستولیت غیرممکن است و ایران با عدم پرداخت هزینه برنامه بهسازی کالا که

در نامه ایجاب و قبول پیش پنی شده بود، تشخیص علت سکته کمپرسورها را غیرممکن ساخت. بنابراین ایالات متحده هرگونه مسئولیتی را در قبال عیوب هلیکوپترهای ۲۱۳ الف انکار می کند.

۲۳ - بالاخره، ایالات متحده اظهار می دارد که ایران مدرکی که نشانگر خسارات واقعی یا موعد محاسبه ارزش کاوش یافته هلیکوپترها باشد، ارائه نداده است. خوانده همچنین به ادعای بیرون اعتراض دارد.

سه - دلایل

۱ - صلاحیت

۲۴ - ادعای حاضر به مفهوم بند دو ماده ۲ بیانیه حل و فصل دعاوی ادعای رسمی یک دولت علیه دولت دیگر است. طبق مفاد بند مزبور، صلاحیت دیوان نسبت به "ادعاهای رسمی" محدود به آنهایی است که از ترتیبات قراردادی بین دولتين برای خرید و فروش اجناس و خدمات ناشی می شوند. همانطور که در بالا بیان شد، ادعای مطروح در پرونده حاضر از ترتیبات قراردادی منعقده بین دو دولت درباره خرید و فروش هلیکوپترها و وسائل و خدمات مربوط به آنها ناشی می شود. بنابراین دیوان صلاحیت رسیدگی به ادعا را دارد.

۲ - ماهیت

۲۵ - دیوان در اخذ تصمیم راجع به ادعای حاضر باید مقدمتاً این مساله را بررسی کند که آیا ایالات متحده مسئول نقایص ادعایی هلیکوپترها براساس (۱) نقض تضمین (۲) نقض هرگونه تعهد قراردادی دیگر یا (۳) "عیوب مخفی" هلیکوپترها می باشد یا خیر.

به دلایل مشروحة زیر، دیوان معتقد است که صرفنظر از اینکه چه قانونی حاکم باشد، نمی‌توان ایالات متحده را براساس هیچیک از سه فرضیه فوق در مورد نقایص ادعایی مسئول دانست. براین اساس، لازم نیست دیوان به موضوعات خسارات مطروح توسط خواهان درباره اهمیت عیوب و تاثیر آنها بر طرز کار هلیکوپترها بپردازد.

الف) مسئولیت بابت نقض تضمین ها

۲۶ - در بررسی این موضوع که آیا براساس نوعی تضمین یک مبنای حقوقی برای مسئول شناختن ایالات متحده وجود دارد یا خیر، دیوان باید از منطق نامه‌های ایجاب و قبول آغاز کند. ابتدا باید توجه داشت که نامه‌های ایجاب و قبول مشمول شروط عمومی معمولی قرار داده شده بودند که دولت ایالات متحده [قراردادهای] فروش اف ام اس را طبق آنها منعقد می‌کرد. شروط مربوط در مورد هر سه سفارش اف ام اس موضوع اختلاف اساساً یکی است.

۲۷ - موضوع تضمین ها در هر دو ماده الف ۲ و الف ۳ شروط عمومی مورد بحث قرار گرفته است و دولت ایالات متحده طبق ماده الف ۲ شروط عمومی

به اطلاع می‌رساند که هر وقت وزارت دفاع کالایی برای خود می‌خرد در قراردادهایش فقط استثنائاً موادی برای تضمین گنجانده می‌شود. لیکن، دولت ایالات متحده، در مورد اقلامی که در دست خرید دارد، و با دادن اطلاع به موقع، سعی خواهد کرد که هر شرط و تضمین مشخص یا ویژه قراردادی که مورد علاقه خریدار باشد، را تحصیل نماید. دولت ایالات متحده همچنین موافقت می‌نماید که در صورت درخواست خریدار، هرگونه حقوقی (منجمله آنهایی که از هر نوع تضمینی ناشی گردد) را که دولت ایالات متحده تحت هر قرارداد مربوط به خرید هر یک از اقلام داشته باشد، اجرا نماید. هر هزینه اضافی ناشی از تحصیل شروط با تضمین های خاص در قرارداد یا اجرای حقوق ناشی از آینکونه شروط یا تضمین ها یا هر حقوق دیگری که ممکن

است ایالات متحده به موجب هر قرارداد مرتبط با خرید اقلام داشته باشد بر عهده خریدار خواهد بود (خط تأکید اضافه شده است)

۲۸ - به علاوه ماده الف ۳ در شروط عمومی قسمت مربوط مقرر می‌دارد:

درباره اقلامی که برای فروش به خریدار تهیه می‌شود، دولت ایالات متحده موافقت می‌نماید که بربطیق ماده الف ۲ فوق از جانب خریدار تضمین‌ها را برای تعویض یا اصلاح اقلامی که معیوب تشخیص داده شده‌اند اجرا بگذارد. به علاوه، دولت ایالات متحده مالکیت کلیه اقلامی را که طبق این سند به خریدار فروخته شده، تضمین می‌کند. لیکن دولت ایالات متحده جز آنچه در اینجا تصریح شده هیچگونه تضمینی نمی‌نماید. بخصوص دولت ایالات متحده هرگونه مسئولیت ناشی از تخطی از حقوق اختراع و علامت تجاری ناشی از استفاده و یا تولید اقلام در خارج از ایالات متحده توسط یا برای خریدار را از خود سلب می‌کند. (خط تأکید اضافه شده است)

۲۹ - دیوان ملاحظه می‌کند که طبق شروط عمومی که در بالا نقل شد، لازم است که بین تضمینهایی که ایالات متحده ممکن بوده برای خواهان به دست آورد و یا می‌توانسته از طرف وی علیه بل یا پیمانکار فرعی وی اعمال کند، و تضمینهایی که خود ایالات متحده ممکن است طبق قراردادهای منعقده با خواهان مستقیماً مسئول باشد، تمایز قابل شد. خواهان سعی می‌کند تنها به تضمین‌های نوع دوم استناد کند. در واقع، مدرکی وجود ندارد که موعد این نظر باشد که ایالات متحده به درخواست یا بدون درخواست خواهان سعی کرده باشد، تضمینی به مفهوم ماده الف ۲ شروط عمومی از بل به دست آورده یا عملاً گرفته باشد. براین اساس، قرارداد بین ایالات متحده و بل تنها حاوی "شرط بازرگانی استاندارد" بود که در بند ۱۹ فوق تشریح گردید.

۳۰ - از طرف دیگر، در ماده الف ۳ شروط عمومی، ایالات متحده صریحاً [مسئولیت] خود

را محدود به دادن تضمین در مورد مالکیت، که در اینجا مورد اختلاف نیست، نموده و به استثنای تضمین‌های خاص مندرج در نامه ایجاب و قبول از سایر تضمین‌ها تبری حاصل کرده بود. بنابراین، لازم است که شروط هر یک از نامه‌های ایجاب و قبول جدائیانه بررسی شوند تا معلوم گردد که آیا آنها حاوی چنین تضمین خاصی هستند یا خیر.

۳۱ - نامه ایجاب و قبول DA Iran UUC (۱۹۷۲) حاوی شرط ذیربطی در تبصره ۱۲ است که از شروط خاص تایپ شده در قرارداد است. تبصره مذبور مقرر می‌دارد:

هليکوپترهای پيشنهادي در اين سفارش، از نوع هليکوپترهای تجاري هستند که از آنها در نيروهای نظامي ایالات متعدده استفاده نمی‌شود.... چنانچه خريدار پذيرد که [هليکوپترها] طبق شرایط مندرج در اين نامه ایجاب خريداری شود، نکات زير باید صریحاً شناساني و قبول شوند:
الف - اين قلم کالا مطابق استاندارد ارتش ایالات متعدده نیست.

ب - اين قلم کالا طبق مشخصات تهیه شده توسط پیمانکار، ساخته خواهد شد. ارتش ایالات متعدده هليکوپتر ۲۱ الف و قطعات و سیستم‌های فرعی آن را آزمایش خواهد کرد تا مطابقت آنها را با مشخصات تأیید کند. ارتش ایالات متعدده نمی‌تواند کالا را تضمین کند. هرگونه اختلاف یا نقصی باید مستقیماً با پیمانکار یعنی شرکت بل هليکوپتر در میان گذاشته شود. گزارش‌های مربوط به اختلاف بابت عدم دریافت محمولات، جایگزینی‌های غیرقابل قبول و محمولات مضاعف غیرقابل قبول و محمولات اشتباہی، مستقیماً به پیمانکار ارسال خواهد گردید. (خط تاءکید اضافه شده است)

در نامه‌های ایجاب و قبول بعدی نیز DA Iran VNT (تبصره ۱۵) و DA Iran VUB (تبصره ۱۴) شروط مشابهی درج شده است.

۳۲ - دیوان توجه دارد که نامه‌های ایجاب و قبول حاوی مشخصات هليکوپتر مدل بل بود که ایالات متعدده موافقت کرد آنها را آزمایش کند. اين مشخصات متناسب دو ضابطه طرز کار به عنوان ضوابط تضمین شده بود که عبارت بود از توانانشی پرواز ثابت هليکوپتر با بار معین در درجه حرارت مشخص و فشار هوای ۵۰۰۰ پا و توانانشی

سرعت پرواز حداقل ۱۴۴ گره تحت شرایط مشخص. دیوان ملاحظه می کند که اصطلاح «تضمین شده» این دو ضابطه را از سایر داده های مربوط به طرز کار هلیکوپتر که در مشخصات از آنها به عنوان «برآوردها» نام برد «شده»، متمایز می سازد. دیوان همچنین ملاحظه می کند که بند ب ماده فوق راجع به تبری از مسئولیت به صراحت بین آزمایش برای تعیین مطابقت با مشخصات – که ایالات متحده انجام آن را پذیرفته – و دادن تضمین – که ایالات متحده از دادن آن امتناع کرده – تفاوت قابل شده است. منطق مواد خاص مندرج در هر یک از نامه های ایجاب و قبول که «صریحاً» حاکی از آن است که «ارتش ایالات متحده نمی تواند کالا را تضمین کند»، به وضوح ثابت می کند که ایالات متحده از همه تضمین ها غیر از تضمین مالکیت مندرج در ماده الف ۳ شروط عمومی تبری حاصل نموده بود. دیوان هیچ دلیلی نمی یابد که در اعتبار این شرط کلی اسقاط مسئولیت تردید کند. بنابراین، دیوان معتقد است که نمی توان ایالات متحده را بر اساس نقض تضمین، مسئول نقایص ادعایی دانست.

ب) مسئولیت خوانده نسبت به موارد دیگر نقض قرارداد

۳۳ - حال که دیوان نظر داده که خوانده بابت نقض تضمین مسئولیت ندارد، باید بررسی کند که آیا خوانده مورد دیگری از تعهدات قراردادی خود را که بتوان بوج آن وی را مسئول نقایص ادعایی دانست، نقض نموده است یا خیر. در این رابطه دیوان ملاحظه می کند که نامه های ایجاب و قبول تعهدات قراردادی محدودی را بر عهده ایالات متحده می گذارند. همانطور که در بالا متذکر گردید، ایالات متحده متعهد بود هلیکوپترهای تحویلی بل را برای تأیید مطابقت با مشخصات آزمایش کند. ولی، خواهان به اینکه این آزمایش ها عمل «انجام گرفته»، اعتراضی ندارد و خواهان از عهده ایقای وظیفه اثبات اینکه هلیکوپترهای آزمایش شده توسط ایالات متحده با مشخصات لازم قراردادی در زمان آزمایش مطابقت نداشته اند، برنيامده است. بنابراین بمنظور دیوان ادعای اینکه ایالات متحده قرارداد را نقض کرده، ثابت نشده است.

ج - مسؤولیت خوانده بابت "عیوب مخفی"

۳۴ - بالاخره، دیوان همچنین نمی تواند به موجب فرضیه "عیوب مخفی" یعنی موضوعی که طرفین در جلسه استماع به تفصیل راجع به آن بحث کرددند، مبنای برای مسؤولیت ایالات متحده بیابد. دیوان، مقدمتاً ملاحظه می کند که وجود "عیوب مخفی" حدود قراردادی مسؤولیت فروشندۀ را کم یا زیاد نمی کند. به بیان کلی اصطلاح "عیوب مخفی" صرفاً به این معنی است که در زمان تحویل عیبی وجود داشته ولی فقط در مراحل بعدی کشف شده است^(۲). فرضیه مزبور حاکی از وجود یک مبنای حقوقی جداگانه برای ادعا نیست.

۳۵ - خواهان برای طرح ادعایی بابت عیوب مخفی به استناد قرارداد، ابتدا باید به طوری که دیوان قانع شود ثابت کند که عیوب ادعایی به مفهوم ماده الف ۲ شروط عمومی نامه‌های ایجاب و قبول موجب پذایش ادعایی برای ایالات متحده عليه بل، شده است. لیکن چون خواهان با عدم پرداخت بودجه سفارش اف ام اس دبليو ئی کیو برنامه بهسازی کالا را لغو کرد، علت سکته کمپرسورها هرگز کشف نشد. به علاوه، طبق نامه‌های ایجاب و قبول، قبل از آنکه بتوان ایالات متحده را مسئول عدم تعقیب دعوا از طرف ایران عليه بل شناخت، لازم می بود که ایران از ایالات متحده درخواست کند که چنین ادعایی را عليه بل پیگیری نماید. خواهان هیچ مدرکی ارائه نداده که نشان دهد هرگز از ایالات متحده درخواست کرده از طرف اوی عليه بل ادعای عیوب مخفی را تعقیب کند. به این دلایل، خواهان نتوانسته بار اثبات را بردوش کشد و بنابراین ادعای خسارات ناشی از عیوب مخفی هم - مانند ادعای مبتنی بر نقض تضمین و قرارداد - باید رد شود.

---

(۲) دیوان آگاه است که طبق قانون تدارکات فدرال ایالات متحده "عیوب مخفی" ممکن است مفهوم خاصی تری داشته باشد. ولی لازم نیست نظر دهد که چنین مفهومی که در قوانین داخلی ایالات متحده وضع شده، برای ایران لازم الاجرا است یا خیر زیرا با کاربرد هر تعریفی از عیوب مخفی، ادعا مردود است.

چهار - حکم

۳۶ - با توجه به مراتب پیش گفته،

دیوان به شرح زیر حکم می دهد:

ادعای جمهوری اسلامی ایران علیه ایالات متحده امریکا در پرونده شماره ب - ۱
(ادعای شماره ۵) رد می شود.

لاهه، به تاریخ ۲۶ خرداد ۱۳۶۲ برابر با ۱۶ نوئن ۱۹۸۸

کارل - هاینس بوکشتیگل
رئیس دیوان

بنام خدا
اسدالله نوری
نظر مخالف

میشل ویرال
روبرت برینر

George V. Aleinikoff
جرج اچ. آلدینیکوف
حمید بهرامی احمدی
نظر مخالف

بنام خدا
هوارد آم. هولتزمن

Charles A. Braverman

بنام خدا
پرویز انصاری معین
نظر مخالف

چهار - حکم

۳۶ - با توجه به مراتب پیش گفته،

دیوان به شرح زیر حکم می دهد:

ادعای جمهوری اسلامی ایران علیه ایالات متحده امریکا در پرونده شماره ب - ۱
(ادعای شماره ۵) رد می شود.

لاهه، به تاریخ ۲۶ خرداد ۱۳۶۷ برابر با ۱۶ ژوئن ۱۹۸۸

کارل - هاینس بوکشتیگل
رئیس دیوان
بنام خدا

اسدالله نوری
نظر مخالف
بنام خدا

میشل ویرالی
بنام خدا

روبرت برینر

جرج اج. آلدريچ
حمید بهرامی احمدی
نظر مخالف
بنام خدا

هوارد آم. هولتزمن

چارلز ان. براونر

پرویز انصاری معین
نظر مخالف

چهار - حکم

۳۶ - با توجه به مراتب پیش گفته،

دیوان به شرح زیر حکم می دهد:

ادعای جمهوری اسلامی ایران علیه ایالات متحده امریکا در پرونده شماره ب - ۱
(ادعای شماره ۵) رد می شود.

لاهه، به تاریخ ۱۳۶۶ خبرداد ۱۶... ۱۹۸۸ میلادی

کارل - هاینس بوکشتیگل
رئیس دیوان

بنام خدا

اسدالله نوری
نظر مخالف

جرج اچ. آلدريج

میشل ویرالی

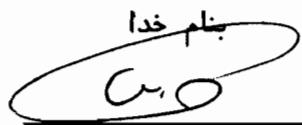
حمدی بهرامی احمدی
نظر مخالف

روبرت برینر

هووارد آم. هولتزمن

بنام خدا

چارلز ان. براوٹر

پرویز انصاری معین
نظر مخالف